

SA BUKA TE EMOSI

Sa Vinabakala

Pa tooso tanisa poropita Emosi, si ele paqaha rua sa binaṅara koasa popoa. Keke binaṅara si koa la pa kali gede, sa nana nati vasileana si pa Sameria. Ta pozae na binaṅara pa Izireli si asa. Keke binaṅara pule si pa Ziuda meke sa nati vasileana tanisa si Zerusalemā. Ta pozae na binaṅara pa Ziuda si asa.

Sa poropita Emosi si mae gua koasa popoa pa kali binaṅara pa Ziuda. Pa Tekoa sa popoa tanisa meke na sepati mo si asa. Ba tioko ia Tamasa si asa pude la koasa butubutu banara pa Izireli, pude la tarae nia sa Nana zinama pa Betolo, sa vasina tanisa nati hope tanisa banara pa Izireli. Sa tooso sapu la tozi vura nia sa sa zinama te Tamasa si e Zeroboami vina rua si koa banara pa Izireli, pa kaiqa vuaheni zuapa gogoto lima navulu puta sipu lopu ele podo se Zisu Karisito. Ba ka visavisa rane mo si ene tarae si asa.

Sa inavoso sapu vala nia Tamasa koa sa si la gua koari tie tagotago. Sarini sapu tagotago si tagotago va hola, meke arini pu malana si koa malana va hola tugo. Meke saripu tagotago si tavetavete ni rini sari pu malana; hiko i rini meke nonovala i rini pude tagotago dia.

Ke sa vina balau te Emosi pa Betolo si tozia sapu kote mae gua pa Izipi meke pa Asiria sa tinahuara, si be lopu kekere si arini. Hadu ia sa nati hiamā pa Betolo se Emosi, lopu ta hivae si

asa, pule la pa Ziuda, guni nia sa. Ba korona se Emosi, na ta garunu mae koe Tamasa si asa, gua si asa.

Pa nana kinorokorotae la koe Izireli, si podalae si asa koari na kana te Izireli pu koa vari likohae nia sa popoa Izireli. Sari vinakilasa tadi na kana hire si zama kekenu ni sa meke tiqe kamo la koe Izireli; sari Siria, Pilisitia, Taea, Edomu, Amoni, Moabi, Ziuda meke tiqe e Izireli. Sari naba neta meke made si tavetavete ni sa, sapu varigara la pa zuapa; sa naba zuapa si hokoto, gua, ginuana koari pa Hibururu. Ke totošo varigara la pa zuapa sari sinea tadi kasa si na soku hola, ele pada mo, lopu boka beto, gua ginuana. Ke kaqu tava kilasa. Totoso zamani sa sari ka zuapa sinea tadi pa Izireli si zamani pule sa sari ka zuapa vina kilasa sina ele soku hola sari dia sinea, meke lopu boka noso.

Sari na Nati Pinaqapaqahana sa Buka

Sa vina kilasa koari na butubutu pu tata koasa butubutu banara pa Izireli. Hinia 1:1 kamo hinia 2:5

Sa vina kilasa koasa butubutu banara pa Izireli. Hinia 2:6 kamo hinia 6:14

Sari ka lima dinogodogorae. Hinia 7:1 kamo hinia 9:15

Sari Zinama Tuketukele

¹ Hire sari na zinama te Emosi, keke koari na sepati pa Tekoa, sa nana dinogodogorae pa guguana Izireli sapu vata dogoro nia Tamasa koa sa, karua vuaheni sipu lopu ele kamo sa niu lavata, totošo e Uzaea si banara pa Ziuda meke e

Zeroboami sa tuna koreo e Zehoasi si baṅara pa Izireli.*

Bugoro ni Tamasa sari Tie Izireli

² Zama se Emosi:*

“Se Zihova si kurumu vura mae gua pa Toqere
Zaione
meke sa mamalaiṅina si lulusu vura pa
Zerusalem;
sari duduli pa pezara vasina kopu sipi sari na
sepati si mate,
meke sari huda pa batu toqere Kameli si
harahara.”

Sa Vina Kilasa te Zihova pa Siria

³ Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Koari ka ṅeta sinea te Damasikasi* meke kamo
ka made sinea,
si lopu kaqu va kekere pule ia Rau sa vina
kilasa,
sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu
boka beto.

Koa gua sapu la huara va kaleania sa sa popoa
Qileadi meke vagia sa,*

⁴ ke kote garunu la nika si Arau koasa vetu
baṅara sapu kuria Hazaelo*,
meke kote ta sulu palae sari vasidi ta gobadi
te Beni Hadadi sa baṅara.

⁵ Kote seke gore nia Rau sa tukutuku sasada
koasa goba pa Damasikasi;

---

* **1:1** 2 Baṅ 15:1-7; 2 Koron 26:1-23; 2 Baṅ 14:23-29 * **1:2** Zol
3:16 * **1:3** Damasikasi si na ṅati vasileana tadi na tie pa Siria.

* **1:3** Ais 17:1-3; Zer 49:2-27; Zak 9:1 * **1:4** Hazaelo si na Baṅara
kekenu sapu tuti gore la koe Beni Hadadi.

kote huara ia Rau sa baṅara sapu koa pa
 Lolomo pa Aveni*
 meke asa pu tuḡena sa kolu binaṅara pa Beti
 Idini.
 Sari tie pa Siria si kote ta raovo pule la pa
 Kiri,”
 zama gua se Zihova.

*Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa pa
 Pilisitia*

⁶ Hiera gua si zama nia e Zihova:
 “Koari ka ṅeta sinea te Qaza meke kamo ka
 made,
 si lopu kaḡu va kekere pule ia Rau sa vina
 kilasa,
 sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu
 boka beto.
 Koa gua sapu sari vasileana dodurudi si hoke
 raovo taloani sa
 meke la holuholu ni sa pa Edomu,*
⁷ ke kote garunu la nika si Arau koari na goba pa
 Qaza
 sapu kote sulu i sari nana vasileana ta
 gobadi.
⁸ Kote va mate pania Rau sa baṅara pa Asidodi
 meke asa pu tuḡena sa kolu binaṅara pa
 Asikeloni.
 Kote taliri la nia Rau sa Limaḡu pa Ekoroni,
 osolae mate beto sari pa Pilisitia,”
 zama gua se Zihova sa Baṅara.

---

* **1:5** Lolomo Aveni ginuana si “Lolomo Hahanana Kaleana.”
 Beti Idini ginuana si “Vetu Bibibolo”. * **1:6** Ais 14:29-31; Zer
 47:1-7; Izk 25:15-17; Zol 3:4-8; Zepa 2:4-7; Zak 9:5-7

Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa pa Taea

⁹ Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Koari ka neta sinea te Taea, meke kamo ka made,
si lopu kaqu va kekere pule ia Rau sa vina kilasa,
sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu boka beto.

Koa gua sapu sari vasileana dodurudi si hoke la holuholu ni sa pa Edomu,
lopu kopu nia rini sa dia vinariva egoi tinamatasi koari na Qua tie,*

¹⁰ ke kote garunu la nika si Arau koari na goba pa Taea
sapu kote sulu i sari nana vasileana ta gobadi.”

Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa pa Edomu

¹¹ Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Koari ka neta sinea te Edomu meke kamo ka made,
si lopu kaqu va kekere pule ia Rau sa vina kilasa,
sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu boka beto.

Koa gua sapu hadu luli nia vedara sa sa tasina koreo,
loke nana tataru hokara,
pa nana binugoro si raza pilipule ia mo sa si asa meke sa nana tinaaziri si huruñu lamo,*

---

* **1:9** Ais 23:1-18; Izk 26:1 kamo hinia 28:19; Zol 3:4-8; Zak 9:1-4; Mt 11:21-22; Lk 10:13-14 * **1:11** Ais 34:5-17, 63:1-6; Zer 49:7-22; Izk 25:12-14, 35:1-15; Obd 1-14; Mal 1:2-5

12 ke kote garunu la nika si Arau pa Temani
 sapu kote sulu i sari vasileana ta gobadi pa
 Bozira.”

*Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa pa
 Amoni*

13 Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Koari ka neta sinea te Amoni meke kamo ka
 made,
 si lopu kote va kekere pule ia Rau sa vina
 kilasa,
 sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu
 boka beto.

Koa gua sapu hova va rikati sa tiadi sari
 barikaleqe molumoludi pa Qileadi
 pude hoda i sari nana voloso pepeso,*

14 ke kote garunu la nika si Arau koari na goba
 pa Raba
 sapu kote sulu i sari nana vasileana ta gobadi
 pa vari korapadi rina irana na kukili koasa rane
 varipera,
 pa korapa givusu niburuna pa totoso
 raneboni.

15 Sa nana banara meke sari nana koimata,
 si kote varigara la tugo pa tinaraovo,”
 zama gua se Zihova.

2

Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa Moabi

1 Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Koari ka neta sinea te Moabi meke kamo ka
 made,

---

* 1:13 Zer 49:1-6; Izk 21:28-32, 25:1-7; Zepa 2:8-11

si lopu kaqu va kekere pule ia Rau sa vina
 kilasa,
 sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu
 boka beto.
 Koa gua sapu sulu i sa, guana sulu binu,
 sari susurina sa banara pa Edomu,*
² ke kote garunu la nika si Arau koari pa Moabi
 sapu kote sulu i sari vasileana ta gobadi pa
 Kerioti.
 Se Moabi si kote tava gore pa keke vinaripera
 nomana
 pa vari korapadi rina irana na kukili vinar-
 ipera meke na kabona sa buki.
³ Kote va mate pania Rau sa nana banara
 meke va matei sari doduru nana koimata,"
 zama gua se Zihova.

Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa pa Ziuda

⁴ Hiera gua si zama nia e Zihova:
 "Koari ka neta sinea te Ziuda meke kamo ka
 made,
 si lopu kote va kekere pule ia Rau sa vina
 kilasa,
 sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu
 boka beto.
 Koa gua sapu ele kilu pania rini sa tinarae te
 Zihova
 meke lopu kopuni rini sari Nana ginarunu,
 ke ta turana va seu si arini koari na tamasa
 kokoḥadi,
 sari tamasa sapu luli ri tiatamadia pukerane,
⁵ ke kote garunu la nika si Arau koari pa Ziuda

---

* **2:1** Ais 15:1 kamo hinia 16:14, 25:10-12; Zer 48:1-47; Izk 25:8-11;
 Zepa 2:8-11

sapu kote sulu i sari vasileana ta gobadi pa
Zerusalema.”

Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa pa Izireli

⁶ Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Koari ka neta sinea tamugamu pa Izireli meke
kamo ka made,
si lopu kaqu va kekere pule ia Rau sa vina
kilasa,
sina ele pada mo sari na mia sinea meke lopu
boka beto.

Koa gua sapu holuholu ni siliva gamu sari tie
tonotodi,
meke koari na sadolo mo holuholu ni gamu sari
tie sapu loke dia.

⁷ Neti gamu batudi sari tie malana
guana neti mia pa kavuruna sa pepeso
meke lopu poni tinoṅoto gamu sarini pu ta
ṅoṅovala.

Tamana meke sa tuna koreo si la ia si keke vineki
mo
meke ṅoṅovala ia gamu sa Pozaqu Hopena.

⁸ Seke tinarae si gamu totošo eko gamu pa kalidi
ri doduru hope,
koari na poko sapu ta tuḡe vagidi pude tana
gale lopu ele ta lipudi.*

Pa korapa vetu tanisa dia tamasa
si napoi rini sari vaeni sapu tabarani ri
tie malana totošo tava lipulipu hoboro si
arini.

⁹ Seke goreni Arau sari na tie Amoraiti pa kenu
dia,
vea ululu guana huda sida si arini,

---

* 2:8 Tiro laia Diut 23:12-13.

- meke vea ninira guana huda oaku si arini.
 Sari vuvua tanisa panaulu si huari Rau
 meke gua tugo sari karosona pa kauruna.*
- 10 Arau vagi vurani gamu pa Izipi,
 meke turana gamu koari ka made navulu
 puta vuaheni pa soloso qega
 pude poni gamu sa pepeso tadi na tie
 Amoraiti.
- 11 Va noma sage i tugo Arau sari poropita pa vari
 korapadi ri tumia koreo
 meke vizata vagi tie Naziraiti* koari mia tie
 vaqura.
- Ve, lopu hinokaradi si hire, gamu na tinoni pa
 Izireli?"
- zama vura gua se Zihova.*
- 12 "Ba va napo ni vaeni tu gamu sari tie Naziraiti
 meke zamai gamu sari poropita pude tukui
nuzudia.
- 13 Ego, kamahire si kote naqoto gamu Arau
 gua sa totopili susurana huiti sapu ta
 mamatani sari qaqaaloto huiti ke qirato.
- 14 Arini koa gamu pu haqala rerege si lopu kote
 govete,
 arini pu ninira si kote malohoro tu,
 meke sa varane si lopu boka harupu pule
 nia.
- 15 Sa tie gona bokala si kote rizu togolo pule,
 sa tie varipera sapu reregena ba lopu kote
 govete,
 sa tie koi hose ba lopu boka harupu pule nia.

---

* **2:9** Diut 3:8-11   * **2:11** Sa tie Naziraiti si na tie sapu va madi
 pule nia koe Zihova meke lopu napo vaeni meke lopu koto kalu
 si asa. Mi tiro laia sa buka Nab 6:1-21.   * **2:11** Nab 6:1-8

16 Sari tie varane sapu bokabokadi hola
 ba kote dodohodi meke govete koa sa rane
 asa,”
 zama vura gua se Zihova.

3

¹ Mi avoso mae! Hiera sa zinama te Zihova
 sapu ta zutuni gamu, kei gamu tinoni pa Izireli,
 gamu doduru pa butubutu Izireli sapu turana
 vurani gamu Arau pa Izipi:

² “Gamu mo sapu ele vizata gamu Arau
 koari doduru butubutu pa popoa pepeso;
 gua ke kote va kilasa gamu Arau
 koari doduru mia sinea.”

Sari Ninanasa Tanisa Poropita

³ Boka ene varigara sari karua tie
 sapu lopu variqetuedi pude ene varigara?
⁴ Boka kurumu pa nana bae sa laione
 sipu lopu ele ari gana ginani?
⁵ Boka saputu vagi kurukuru sa sipata
 totošo loke kurukuru si koa?
⁶ Pana ta avoso sa buki pa vasileana lavata,
 si vea, lopu hoke neneqara sari tie?
 Pana kamo si keke tinasuna pa vasileana lavata,
 si vea lopu e Zihova tu va gevuria sia?
⁷ Hinokara sapu e Zihova Baṅara si lopu hoke
 tavetia si keketona
 be lopu ele vivineṅi vurani Sa sari Nana
 hiniva
 koari Nana nabulu, sari poropita.
⁸ Ele kurumu sa laione.
 Esei si lopu kote matagutu?
 E Zihova Baṅara si ele zama.
 Esei si lopu boka zama nia sa kinorokorotae?

Sa Tinahuara pa Sameria

⁹ Zama vura la koari na vasileana ta gobadi pa Asidodi

meke koari vasileana ta gobadi pa Izipi;

“Mi la varigara si gamu koari na toqere pa Sameria;

mi dogoria sa kinolura pa korapana sa

meke sa ninovaᅇovala pa vari korapadia ari tie.”

¹⁰ “Lopu tumae tavete va toᅇoto si arini,” zama vura gua se Zihova,

“arini si va naᅇiti tinagotago ta saputu vagidi meke ta hikodi koari dia vasileana ta gobadi.”

¹¹ Gua ke hiera gua si zama nia e Zihova Baᅇara:

“Na kana kote mae vari likohae nia sa mia popoa; kote daku gorenı sa sari mia vasidi niniradi meke hiko koari mia vasileana ta gobadi.”

¹² Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Gua sapu harupu vagia sepati pa nuzuna sa laione

sari karua susuri nene babe vasi kali talıᅇa,

si kote ta harupu gua tugo asa sari pa Izireli,

arini sapu habotu pa Sameria pa hukihukiri dia teqe

meke pa dia habohabotuana arilaedi pa Damasikasi.”

¹³ “Mi avosia si hie, mamu zama vura la nia koasa butubutu te Zekopi,” zama vura gua sa Baᅇara, se Zihova sa Tamasa Tadi na Qeto Minate.

¹⁴ “Koasa rane sapu va kilasia Rau se Izireli koari nana sinea,

si kote huara pani Rau sari hope pa Betolo;
sari kikihodi ri na hope si kote ta seke palae
meke hoqa la pa pepeso.*

¹⁵ Kote huara pani Rau sari dia vetu tana totošo
ibu
meke gua tugo sari vetu tana totošo manini;
sari vetu sapu tava sari koari na livo elopaniti si
kote ta huara
meke sari na vetu nomadi na arilaedi si kote
ta daku gore,”

zama vura gua se Zihova.

4

¹ Mi avosia sa zinama hie, gamu na barikaleqe
pu deana guana bulumakao pa Basani,
gamu pu koa koasa toqere pa Sameria,
gamu si nonovali sarini pu malana meke arini
pu loke gedi
meke zama la koari mia palabatu, “Paleke
poni gami napo,” gua.

² Gua sapu hopena se Zihova Banara si toko-
tokoro si Asa:
“Hinokara sa totošo asa si kote kamo mae,
sa totošo kote ta rita qaqahere si gamu meke ta
turaña taloa,
doduru gamu si kote ta soto vinetuñu.

³ Hopeke gamu si kote vura tonoto taloa
kote vura gua koari na lopa pa goba,
meke kote ta gona vura la gua pa toqere
Hemoni,”

zama vura gua se Zihova.

Lopu Boka Tava Tumatumae se Izireli

---

* **3:14** 2 Ban 23:15

- 4 “La pa Betolo, mamu tavete va kaleana vasina:
la pa Qiliqali, mamu tavete va kaleana nono
la tu.
Paleke maeni sari mia vinukivukihi doduru
munumunu,
mia keke pa manege pa doduru vina neta
vuaheni.
- 5 Sari mia bereti koa i na isiti^d si mae variponi ni
pude zama leana,
mamu vahesi puleni gamu koari mia vinar-
iponi moka;
gamu tie Izireli, vivinei va titie ni,
ura arini si qetuqetu ni gamu pude taveti,”
zama vura gua se Zihova sa Baṅara.
- 6 “Arau poni gamu tia kokobadi pa doduru
vasileana lavata
meke va ovia gamu koari na vasileana
hitekedi,
ba lopu kekere pule mae si gamu koa Rau,”
zama vura gua se Zihova.
- 7 “Tuqe pule nia tugo Rau sa ruku koa gamu
totoso neta sidara koa meke pakepakete,
gua.
Ponia ruku Arau si keke vasileana,
ba va noso ia Rau koa sa keke pa kalina.
Keke inuma si vagi ruku
ba keke si loketona meke popa taloa.
- 8 Sari tie si tedeve hata kolo pa keke vasileana la
pa keke
ba lopu boka vagi va leana kolo pude napo,
gua ba lopu kekere pule mae si gamu koa
Rau,”
zama vura gua se Zihova.

9 “Soku toতোসো সি সেকে ই রাউ সারি মিয়া ইনুমা মেকে
 গুয়া তুগো সারি ইনুমা বােনি,
 সেকেনি গিভুসু মাণিনি মেকে নো কিনো কি রাউ.
 না কুপোকুপো হেনাই সারি মিয়া পি়ি না হুদা ওলিবে,
 গুয়া বা লোপু কেকেরে পুলে মাই সি গামু কো
 রাউ,”

zama vura gua se Zihova.

10 “Sari na oza si garunu atu ni Rau koa gamu
 গুয়া সাপু তাবতে ইয়া রাউ পা ইজিপি.
 বা মতে ই রাউ পা বেদারা সারি মিয়া তি়ে বা়ুৱা,
 তুরাণা়ে মিয়া হোসে তা জাউ বা়িগিদি.
 সারি ইসুমিয়া সি বা স়ি়নি নি হুমাণা মুজি তোমতে
 রাউ সাপু মাই গুাডি কোসা মিয়া বিনারিগারা
 ইপি,
 গুয়া বা লোপু কেকেরে পুলে মাই সি গামু কো
 রাউ,”

zama vura gua se Zihova.

11 “Arau va mate pani sari kaiqa koa gamu
 গুয়া সাপু হুৱা ই আৰু সি পা সোডোমু মেকে
 কোমোৱা.
 অগৌ সি গুানা ইতিতো সাপু তা সাপুতু বা়িগিনা পা নিকা,
 গুয়া বা লোপু কেকেরে পুলে মাই সি গামু কো
 রাউ,”

zama vura gua se Zihova.*

12 “Gua ke hie si kote tavete atu nia Arau koa
 গামু না বুতু বুতু ইজিৰেলি,
 মেকে সিনা কতে তাবতে অতু নিয়া রাউ কো গামু
 না তি়ে ইজিৰেলি,
 কে মি বা নামা পুদে তুতুবু ইয়া সা মিয়া
 টামাসা.”

13 Asa pu va podaki sari toqere,
 পু তাবতেনা সা গিভুসু,

---

* 4:11 Zen 19:24

meke tozi vurani sari Nana binalabala koari
na tie,
Asa pu va iliri la nia pa hinuporo sa vaqavaqasa,
meke tete koari na vasidi ululudi pa popoa
pepeso,
e Zihova Tamasa tadi na Qeto Minate sa
Pozana Sa.

5

Sa Tinioko Pude Kekere

¹ Mi avosia sa zinama hie, gamu na butubutu
Izireli, sa kinera lukalukana hie pa gugua mia
gamu:

² “Hoqa se Izireli, sa Vineki Vaqura,
lopu pude tekulu pule,
ta luara palae pa nana popoa soti,
meke loke tie si koa pude ovulu sage nia.”

³ Hiera gua si zama nia e Zihova sa Banara:
“Sa vasileana lavata sapu garunu taloa keke tina
varane,
si kote keke gogoto mo si kekere pule;
sa vasileana hite sapu garunu taloa keke gogoto
varane
si kote ka manege puta mo si toa.”

⁴ Hiera gua si zama la nia e Zihova koasa
butubutu Izireli:

“Hata Au pude mi toa;

⁵ lopu la hata ia se Betolo,
lopu la pa Qiliqali,
lopu ene va seu la pa Biasiba.
Ura se Qiliqali si kote ta raovo taloa,
meke se Betolo si kote murimuri taloa.”

⁶ Hata ia se Zihova pude mi toa,

pude lopu gua si kote halala si Asa pa
 butubutu te Zosepa guana nika;
 kote variva mate si asa,
 meke loke tie pa Betolo kote boka va noso ia.
 7 Agoi pu iliri va pasa ia sa ninoño
 meke neti gore nia pa pepeso sa tinonoto.
 8 E Zihova si asa pu tavetedi sari pinopino
 Peliadesi meke Orioni,
 pu iliri va vaqavaqasa ia sa hinuporo
 meke va huporo ia sa rane la pa boni,
 pu tioko vagi kolo pa lamana
 pude va ruku boboso ia sa pepeso,
 e Zihova sa Pozana Sa.*
 9 Asa tuturei huara i sari vasidi niniradi
 meke ilasi sari vasileana ta gobadi.
 10 Gamu si kana i si arini pu gegegese pa koti
 meke hakohako ni si arini pu tozi ia sa
 hinokara.
 11 Neti gamu sari pu malaña
 meke zuzuki gamu pude poni gamu huiti.
 Gua ke, sari vetu patu leleadi sapu ele kuri i
 gamu
 si lopu kote koa i gamu;
 sari inuma vaeni masurudi sapu ele lete i gamu,
 si lopu kote napo i gamu sari vaeni koa rini.
 12 Ura Arau tumae ni Qua visa navulu sari mia
 tinavete kaleadi,
 meke vea noma gua sari mia sinea,
 nonoivali gamu sari tie tonoto meke vagi tin-
 abara golomo
 meke hukati gamu pa koti sari vinilasa va
 tonoto koari na tie malaña.

---

* 5:8 Zob 9:9, 38:31

13 Gua ke sa tie gilae si kote lopu kulu pa toতো
 gua arini,
 ura kaleadi sari toতো.

14 Mi hata ia sapu leanana lopu sapu kaleanana,
 pude mi toa.

Meke se Zihova Tamasa Tadi na Qeto Minate si
 kote koa koa gamu,
 gua sapu tozi ia gamu si gua tugo si Asa.

15 Kana ia mo sapu kaleana, tataru nia sapu
 leana;
 kopu nia sa vinilasa va toতো pa korapa
 vetu varipitui.

Hokara kote koa ia tataru se Zihova Tamasa Tadi
 na Qeto Minate
 koari ka visavisa tie koa holadi pa tutina e
 Zosepa.

16 Gua ke hiera gua si zama nia e Zihova, se
 Zihova Tamasa Tadi na Qeto Minate:

“Na uui si kote koa pa doduru sisirana
 meke na kabo ta sigiti si kote ta avoso koari
 doduru varivarigarana.

Sari tie lelete si kote ta tioko pude taruqoqo
 meke ari tie ta tabaradi pude lukalukana si
 kote uui.

17 Na uui si kote pa doduru inuma vaeni,
 ura na kote ene nuquru gua si Arau pa vari
 korapa mia,”

zama gua se Zihova.

18 Mi talotana si gamu pu aqa nia sa rane te
 Zihova!

Na vea ke aqa qetuqetu nia gamu sa rane te
 Zihova?

Asa rane si kote huporo sa popoa, lopu
 kalalasa.

- 19 Kote gua sa tie sapu govete nia sa si keke laione
meke tutuvu ia sa si keke bea,
gua na tie sapu nuquru pa nana vetu
meke va magogoso ia sa limana pa gobagoba
si ta garata noki tu.
- 20 Vea, lopu kote huporo tu sa rane te Zihova,
lopu kalalasa,
dudukurumu toa, loke vasi kalalasanya?
- 21 Zama se Zihova, "Arau kana hola i, lopu hiva
hokara ni Arau sari mia rane inevana;
maledere hola ni Arau sari mia vinarigara.*
- 22 Pana paleke mae ni gamu koa Rau sari
vinukivukihi va uququ meke vinariponi
huiti,
ba lopu kote qetu ni Arau.
Pana paleke mae vinukivukihi binaere lelead
gamu,
ba lopu kote arilaedi koa Rau si arini.
- 23 Va taloa i sari mia kinera vinahesi vevehedi!
Koroqu avosi Arau sari mia mike hapu sara.
- 24 Ba mi va malumu ia sa ninono pude totolo
guana ovuku,
sa tinonoto pude guana tototolo sapu lopu
hite popa!
- 25 Kei gamu na butubutu Izireli, vea, hoke
paleke mae ni gamu koa Rau sari mia
vinukivukihi meke vinariponi
koari ka made navulu puta vuaheni pa
soloso qega?.*
- 26 Lokari. Ba kamahire sa kinehana sa mia beku
Sakuti sapu poza nia banara gamu si ovulu
sage nia gamu,

---

* 5:21 Ais 1:11-14   * 5:25 TTA 7:42-43

meke Kaivani sa mia tamasa pinopino
sapu telemia taveti.

- ²⁷ Gua ke kote garunu taloa ni gamu Arau pa
tinaraovo la pa kali la Damasikasi,”
zama gua se Zihova, sa Tamasa Tadi na Qeto
Minate sa Pozana Sa.

6

Sa Tinahuara Tanisa Popoa Izireli

- ¹ Mi talotana gamu pu koa va leleana pa Zaione,
meke koa gamu pu lopu koa matagutu pa
toqere Sameria,
gamu na koimata noma mia koasa nati butubutu
banara koari doduru,
koa gamu pu hoke mae hata tinokae sari tie
pa Izireli!
- ² La pa Kalane mamu la dogoria;
beto mamu la koasa vasileana nomana pa
Hamati,
mamu gore la pa Qati pa popoa Pilisitia.
Vea, noma hola ni rini sari karua butubutu
banara pa Izireli meke Ziuda?
Sari dia pepeso si noma hola ni si
tamugamu?
- ³ Lokari! Sa rane tinahuara si koromia balabala
ia,
meke va tata mae ia gamu sa rane vinaripitui
variva matagutuna.
- ⁴ Eko mia koari na teqe sapu tava kadakada livo
elohaniti,
zokozokoro mia pa habohabotuana malo-
horodi.
Lami ta vizatadi si hena i gamu

meke na tuna bulumakao nobokodi.

⁵ Mikemike va leana mia koari mia hapu gua e
Devita
meke kera ni sari kinera vaquaradi pu taveti
gamu koari na mia ivivu na hapu.

⁶ Na vovoina vaeni nomadi si naponi gamu
meke lumulumu ni gamu sari lumu sapu
humaṅa lea,
ba lopu talotaṅa nia gamu sa tinahuara te
Izireli.

⁷ Gua ke gamu si kote kekenu hokara ta raovo
taloa;
sari mia inevaṅa na hahanana zokozokoro
si kote noso.

⁸ Se Zihova sa Baṅara si tokotokoro pa Pozana
Sa, se Zihova sa Tamasa Tadi na Qeto Minate, Asa
si zama vura guahe:

“Arau kana hola ia sa vina titie te Zekopi
meke etulu i Arau sari nana vasileana ta
gobadi.

Kote vala nia Rau sa vasileana lavata hie koari
na kana
meke sari doduru tinitoṅa pa korapana,”
gua si Asa.

⁹ Be ka manege puta tie si koa hola pa keke
vetu, si kote mate tugo si arini.

¹⁰ Meke be mae si keke turaṅadia pude paleke
pani pa vetu sari tinidia pude sulu i, gua, meke
nanasia sa si asa sapu korapa tome vasina, “Vea,
koa dia pule kaiqa tie?”

Kote olaṅa si asa, “Lokari,” gua, meke kote
hinoqa zama pule sa turaṅadia, “Mokomoko!
Lopu kaqu poza ia gita sa Pozana e Zihova,” kote
gua.

- 11 Ura ele vala nia e Zihova sa ginarunu,
meke kote huara va umumu ia Sa sa vetu
nomana,
meke sa vetu hitekena si kote va inete ia Sa.
- 12 Veā, sari hose si hoke haqala tugo pa patupatu?
Hoke la tavete inuma pa kolo lamana sari
tie?
Lokari! Ba gamu ele iliri la nia pa poizini sa
ninono,
meke sa vuana sa tinonoto si va pasa ia
gamu.
- 13 Qetu nia gamu sapu zau vagi ia gamu si pa
Lodeba*,
meke zama guahe, “Veā, lopu pa nada
niniraira soti tu vagi nia gita si pa
Kanaimi?”
- 14 Ura zama vura guahe se Zihova sa Tamasa Tadi
na Qeto Minate,
“Kei, gamu na butubutu Izireli, kote va
gevuru ia Rau si keke butubutu banara
pude mae raza igo,
kote raza na nonovalā ia rini sa doduruna sa mia
popoa,
podalae pa karovoana pa toqere sapu la gua
pa Hamati kamo la koasa lolomo pa Ovuku
Zodani,” gua si Asa.

7

Sa Rovana Kupokupo

¹ Hiera gua si va dogoro nau e Zihova sa
Banara pa dinogodogorae: Korapa va nama
rovana kupokupo si Asa, mudina sa totoso

---

* **6:13** Sa ginuana Lodeba si “loketona” meke Kanaimi ginuana
si “ninira”.

pakepakete tanisa hinia tanisa ban̄ara meke totoso podalae tuvulu pule sari linetelete.

² Totoso hena beto pani ri kupokupo sari doduru linetelete koasa popoa, si kabo vura si arau, “Zihova Ban̄ara, taleoso ni gami! Veā meke kote boka toa se Zekopi? Nake hitekena hite mo si asa!”

³ Ke hobe binalabala se Zihova.

“Lopu kote ta evaṅa si hie,” zama gua se Zihova Ban̄ara.

Sa Nika

⁴ Hiera gua si va dogoro nau e Zihova sa Ban̄ara: Se Zihova sa Ban̄ara si korapa titioko pa korapa nika pude va kilasi sari Nana tinoni; sa lamana si va popa pania Sa meke sa nika si podalae gania sa popoa.

⁵ Ke kukili vura si arau, “Zihova sa Ban̄ara, tepa sisigiti atu si arau koa Goi pude noso si Agoi! Veā meke kote boka toa se Zekopi? Nake hitekena hite mo si asa!”

⁶ Ke hobe binalabala se Zihova.

“Hie ba lopu kote ta evaṅa tugo,” zama gua se Zihova sa Ban̄ara.

Sa Iku sapu Koa ia Mamamata

⁷ Hiera gua si va dogoro nau Sa si arau: Se Zihova Ban̄ara si korapa turu kapae Nana pa keke goba sapu tonoto sage luli ia sa sa tinonoto tanisa iku koa ia mamamata, meke sa iku koa ia mamamata si koa nana pa Limana Sa. ⁸ Meke nanasa au e Zihova si arau, “Nasa si dogoria goi, ta Emosi?” gua si Asa.

Meke olaṅa si arau, “Na iku sapu koa ia na mamamata pude pada ia sa tinonoto tana goba.”

Meke zama se Zihova, “Doño mae, sa iku koa ia mamamata hie si veko ia Rau pa korapadi ri Qua tinoni pa Izireli; lopu kaqu poni pule ni totošo Arau si arini pude kekere.

⁹ Sari vasidi ululudi te Aisake si kote ta huara meke sari vasina hopedi pa Izireli si kote na remoremo; kote ovulu sagea Arau sa Qua vedara pude seke va matea sa butubutu bañara te Zeroboami.”

Sari Emosi meke Amazaea

¹⁰ Meke garunu la nia e Amazaea, sa hiama pa Betolo, si keke inavoso koe Zeroboami, sa bañara pa Izireli: “Se Emosi si korapa qoraqora nigo si agoi bañara, pa Betolo pa kokorapana sa popoa Izireli. Lopu leana la koasa popoa sari nana zinama.

¹¹ Ura gua hie si zama nia Emosi: ‘Se Zeroboami si kote mate pa vedara, meke hinokara sari tie Izireli si kote ta raovo taloa, taloa va seu pa dia popoa soti,’ gua.”

¹² Meke zama se Amazaea koe Emosi, “Vura taloa, agoi na tie dodogorae! Pule la pa Ziuda. La korokorotae; mamu ta tabara vasina.

¹³ Lopu korokorotae pule pa Betolo, sina hie si na hope tanisa bañara meke na zelepade tanisa butubutu bañara pa Izireli,” guni nia sa.

¹⁴ Olaña ia Emosi se Amazaea, “Arau si lopu na poropita meke lopu tuna keke poropita, ba na sepati si arau, meke na tie kopu huda sikamoa tugo si arau.

15 Ba vagi pani au e Zihova koasa qua tinavete kopu sipi meke zama au Sa, 'La, mamu la korokorotae koari Qua tinoni pa Izireli,' gua.

16 Ego kamahire, mu avosia sa zinama te Zihova. Zama si agoi,

Lopu korokorotae la ia sa popoa Izireli,
mamu noso, lopu korokorotae si agoi koasa
butubutu te Aisake," gua si goi.

17 "Gua ke hiera gua si zama nia e Zihova:
'Sa mua barikaleqe si kote ta eva_{nae} na maqota
koasa vasileana lavata,
meke sari tumu koreo meke vineki si kote
mate pa vedara.

Sa mua pepeso si kote ta pada meke ta hia,
meke agoi telemu si kote mate pa keke popoa
tadi na tie huporo.

Meke hinokara sa butubutu Izireli si kote la pa
tinaraovo,
seu taloa koasa dia popoa soti.'"

8

Huneke Si_{ni} ia na Vua Huda Saganadi

1 Hiera gua si va dogoro nau e Zihova sa Ba_{na}ra: na huneke si_{ni} ia na vua huda saganadi.

2 Meke nanasa si Asa, "Emosi, nasa si dogoria goi," gua.

"Na huneke si_{ni} ia na vua huda saganadi,"
ola_{na} gua si arau.

Meke zama se Zihova koa rau, "Sa to_{to}so tadi na Qua tinoni pa Izireli si ele sagana; lopu kote rizu pania Arau sa dia vina kilasa.

3 Zama vura gua si Arau Zihova sa Ba_{na}ra, koasa rane asa, sari kinera pa Zelepade si kote

ta iliri uui. Na soku hola tini tie matedi si kote eko pa doduru vasina! Loke tie si kaqu kulu!"
gua se Zihova.

Tinahuara Tadi pa Izireli

⁴ Mi avosia si hie, gamu pu neti gorengi saripu
loke gedi

meke va mate i saripu malana koasa popoa,

⁵ meke zama guahe,

"Totoso sa kote hola sa rane hopena pa Sidara
Vaqura

pude mami holuholu huiti,

meke totoso sa kote hokoto sa Sabati

pude mami maketi huiti?"

Va hola i gamu sari pada

va sage i sari hinolu

meke sekesekei koari na sikele kokohadi,

⁶ meke holu ni siliva sari tie malana

meke sari pu loke gedi si holu ni sadolo mo,

sari remoremo huiti ta sara vagidi ba kote
holuholuni.

⁷ E Zihova si ele tokotokoro guahe koasa
Pozana Telena: "Arau lopu kote mulini ni sari
doduru tinitona sapu ele taveti rini.

⁸ Ve, lopu kote neneqara nia sa popoa si hie,

meke talotana sari doduru pu koa vasina?

Sa doduruna sa popoa si kote odu sage gua sa

Ovuku Naelo;

kote sage si asa meke lodu gore pule

gua sa ovuku pa Izipi.

⁹ Koasa rane asa, zama vura gua si Arau Zihova
Banara,

kote va lodu gore ia Rau sa rimata pa korapa rane

- meke va huporo ia sa popoa pepeso pana rane toa.
- 10 Kote iliri Arau sari mia tooso ineᵛaᵇa la pa tinalotana
meke doduru mia kinerakera la pa kinabo.
Kote va sageni gamu poko baika Arau si gamu doduru
meke neri i sari batu mia.
Kote tavetia Rau sa tooso asa pude guana tooso mate tanisa koburu ekeina,
meke sa vina betona si kote guana keke rane pasana.
- 11 Sari rane si korapa mae, zama vura gua si Arau Zihova Baᵇara,
totoso kote garunu mae nia Rau sa oza koasa popoa;
lopu na oza pa ginani babe na memeha hata kolo si asa,
ba na oza pude lopu avosia sa zinama te Zihova.
- 12 Sari tie si kote tedeve podalae pa Kolo Matena la pa kolo Meditareniani,
meke kote hebala gua pa kali gede meke la pa kali gasa rimata,
pude hata ia sa zinama te Zihova,
ba lopu kote boka dogoria arini.
- 13 Koasa rane asa
sari barikaleḡe vaqura leleadi meke sari koreo vaqura niᵇiradi
si kote mabubulu na memeha.
- 14 Arini pu tokotokoro pa kinurekure te Sameria,
babe zama, 'Hinokara gua sapu toana sa mua tamasa agoi pa Dani,'
babe 'Hinokara gua sapu toana sa tamasa pa Biasiba,'

si kote hoqa si arini,
 lopu pude tekulu sage pule.”

9

Sa Vina Kilasa te Zihova

¹ Dogoria rau se Zihova sa Baṅara turu Nana
 pa kalina sa hope, meke zama guahe si Asa:

“Seke pani sari batudi ri dedegerena sa Zelepade
 pude va niu ia sa nuqunuquruana.

Va hoqa mae i pa batudi ri doduru tie;
 sarini pu koa hola si kote va mate i Arau pa
 vedara.

Lopu keke si kote toa,
 loke tie si kote govete.

² Be geli gore la si arini pa vasina tadi na tie
 matedi,

ba sa Limaqu kote la vagi vurani vasina.

Be haele sage la si arini pa maṅauru,
 ba vasina kote vagi gore mae ni Arau.

³ Be la tome puleni si arini pa batu toqere Kameli,
 ba kote tuqe vagi Rau si arini.

Be la tome Nau rini si Arau pa hubina sa lamana,
 ba vasina kote garunia Rau sa noki lavata
 pude garati.

⁴ Be ta hadu la pa tinaraovo si arini koari dia
 kana,

ba vasina kote garunia Rau sa vedara pude
 seke i.

Sa mataqu Rau si kote doṅo toto la mo koa rini
 pude va kaleana i, lopu pude va leana i.”

⁵ Sa Baṅara, se Zihova Tadi na Qeto Minate,
 Asa tiqu ia sa popoa pepeso meke va kolo ia,
 meke va kaboī sari tie;

sa doduruna sa popoa si kote odu sage gua pa
 Naelo,
 meke lodu gore pule gua sa ovuku pa Izipi.

⁶ Asa pu kuri ia sa Nana vetu banara panaulu pa
 manauru

meke va sokirae ia Sa pa popoa pepeso,
 pu tioko vagi kolo pa lamana
 pude va ruku boboso ia sa pepeso,
 si e Zihova sa Pozana Sa.

⁷ “Vea, lopu kekeñoño gua mo ari pa Itiopia
 si gamu pa Izireli koa Rau?”

zama vura gua se Zihova.

“Lopu Arau tu vagi vura nia se Izireli pa Izipi,
 sari tie Pilisitia pa Nusa Kiriti,
 meke ari Siria pa Kiri?”

⁸ Hinokara sapu sari matana e Zihova sa Banara
 si dono la koasa butubutu banara sapu
 tavete va kaleana.

Kote huara pania Rau
 koasa popoa pepeso,
 gua ba lopu kote huara beto taloa nia Rau
 sa butubutu te Zekopi,”

zama vura gua se Zihova.

⁹ “Ura kote vala nia Rau sa ginarunu,
 meke kote niu ia Rau sa butubutu Izireli
 pa vari korapadi ri doduru butubutu
 gua sa huiti sapu ta paqaha koari na remore-
 mona,
 meke lopu keke boni si koa hola.

¹⁰ Doduru tie tavete va kaleana koari Qua tinoni
 si kote mate pa vedara,
 doduru arini pu zama guahe,
 ‘Lopu kote tutuvia babe kamo gami na
 tinasuna si gami,’ gua.

- 11 Koasa rane asa si kote va vaqura pule ia Rau sa butubutu banara te Devita sapu guana keke ipi hoqana.
Kote tuvaka pule i Rau sari vasidi sapu ele rikata, tavete va leana pule i sari vasidi sapu kaleana,
meke kuri pule ia gua sapu tatasana,*
- 12 pude boka la zau vagi rini saripu koa hola pa Edomu
meke sari doduru butubutu saripu vahesi Au rini,”
zama vura gua se Zihova pu kote taveti sari doduru hire.
- 13 “Sari rane si korapa mae, zama vura gua si Arau Zihova,
totoso pakepakete sa tie si kote kamo ia mo sa tie geli pepeso pude lelete,
meke sa tie lelete si kote kamo la ia mo sa tie munamunala vaeni.
Na vaeni vaqura si kote zoloro koari na toa meke totolo gore koari na toqere.
- 14 Kote turaṅa pule mae ni Arau sari Qua tinoni pa Izireli pu ta raovo taloadi;
kote kuri pule i rini sari vasileana ta huaradi meke kote koa i rini.
Kote lete vaeni si arini meke napo i teledia;
kote tavete inuma si arini meke hena i ri sari vuadi.
- 15 Kote lete ia Rau se Izireli pa dia pepeso soti, meke lopu kaqu ta rabutu pule hokara koasa pepeso sapu Arau poni lani koa rini,”
zama gua se Zihova mia Banara.

---

* 9:11 TTA 15:16-18

xxx

Buka Hope
The Holy Bible in the Roviana language of the
Solomon Islands
Buk Baibel long langguis Roviana long Solomon
Islands

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Roviana

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 13 Dec 2023

2a5324ac-61e8-5e5b-b226-f3d15850d7c5